

N. VAN ERP, A. HENDRIKSEN-FAVIER, M. HOEVE & M. BOER (2008).

Werken met Begeleiders in de GGZ met Ervaringsdeskundigheid. Een onderzoek naar voordelen, valkuilen en belangrijke condities voor de inzet en scholing van BGE-ers.

Utrecht: Trimbos-instituut, 91 p., €19,95.

De afstand tussen cliënten en hulpverleners is ons inziens te groot. Zo'n afstand kan leiden tot misvattingen. Cliënten vinden bijvoorbeeld dat hulpverleners makkelijk praten hebben. Ze weten immers niet van binnenuit hoe moeilijk het kan zijn om met een stoornis te worstelen. Aan de andere kant vinden hulpverleners veel cliënten vaak maar eigenwijs omdat cliënten hun goedbedoelde adviezen niet opvolgen. Deze kloof belemmert goede hulpverlening. Zowel cliënten als hulpverleners voelen zich door de mensen aan de andere kant van de kloof niet begrepen. Zonder begrip is goede hulpverlening in de GGZ niet mogelijk.

BGE is succesvol

Het raakt in de mode om in de GGZ ervaringsdeskundigen in te zetten om de kloof tussen hulpverlener en cliënt te overbruggen. Een ervaringsdeskundige is een persoon die is opgeleid om met zijn of haar ervaringskennis anderen te ondersteunen. Meer specifiek begeleidt een Begeleider in de GGZ met Ervaringsdeskundigheid (BGE) mensen met langdurige en ernstige problemen in hun dagelijks leven bij het innemen van een betekenisvolle plek in de samenleving. De BGE besteedt aandacht aan wensen en doelen van cliënten op het gebied van wonen, werken, leren, vrije-

tijdsbesteding en sociale contacten. De ervaringskennis betreft het leven met een psychiatrische stoornis.

Het onderzoek van Van Erp en collega's geeft via literatuur en interviews inzicht in de ervaringen, opbrengsten en knelpunten van BGE-ers in de GGZ-praktijk. Het spitst zich toe op de opleiding van cliënten tot begeleider met ervaringsdeskundigheid in de GGZ: de SPW/BGE-4 (Sociaal-pedagogisch werk/ Begeleider in de GGZ met ervaringsdeskundigheid), een opleiding op het hoogste mbo-niveau.

De individuele interviews werden gehouden met tien opgeleide BGE-ers, twaalf BGE-studenten, vier BGE-docenten, negen cliënten. Daarnaast waren er zeven groepsinterviews met hulpverleners in de GGZ.

De BGE-opleiding is succesvol: iedereen werkt als ervaringsdeskundige, en bijna de helft van de BGE-ers in opleiding heeft al een betaalde baan. Cliënten geven aan dat zij zich beter begrepen voelen door de BGE-er. Ook voelen cliënten zich door hen gelijkwaardiger bejegend. De BGE-er blijkt daarnaast te fungeren als rolmodel ter aanmoediging van cliënten om zelf iets met hun ervaringen te doen. Verder kan de betrokkenheid van een BGE volgens de literatuur tot een positievere attitude van teamleden leiden en tot een grotere gevoeligheid voor wat cliënten echt nodig hebben.

Dilemma's die naar voren komen, hebben betrekking op rolverwarring (de BGE-er identificeert zich te veel met cliënten waardoor hun problemen te dichtbij komen), dubbele relaties (met cliënten ook privé omgaan) en vertrouwelijkheid (de cliënt vraagt zich af of de BGE-er de informatie aan de behandelaar doorspeelt).

Stelselmatig zwijgen

Het bestaan van de BGE-opleiding is voor ons een teken dat andere opleidingen belangrijke fouten maken: die dragen bij tot een beeld van de hulpverlener die weet wat er met een cliënt moet gebeuren en tot een beeld van de hulpverlener die zelf gezond is en geen stoornis heeft. De werkelijkheid is dat veel hulpverleners zelf ook een psychiatrische stoornis hebben.

Per jaar heeft bijna één op de vier Nederlanders last van een psychiatrische stoornis. Er is geen reden om aan te nemen dat dit percentage onder hulpverleners lager ligt. Over de jaren heen kun je stellen dat minimaal 40 tot 50% van de hulpverleners last heeft of heeft gehad van een psychiatrische stoornis. Toch zien wij zelden dat hulpverleners hun huidige of vroegere kwetsbaarheden met cliënten delen. Zelfs collega's weten die meestal niet van elkaar.

Er is niks mis mee als hulpverleners ook traumatische ervaringen hebben en daarmee worstelen. Waar wel wat mis mee is, is dat hierover stelselmatig wordt gezwegen. Ons inziens is het onmogelijk om cliënten te bewegen tot het bespreken van hun ervaringen in een cultuur waarin de betrokken hulpverleners hier zelf stelselmatig over zwijgen. Als hulpverleners hun eigen ervaringen verzwijgen, draagt dat bij tot eerdergenoemde kloof: goede hulpverlening is dan niet mogelijk.

Dit onderzoeksverslag zet overzichtelijk de ervaringen met de BGE-opleiding in de praktijk vanuit verschillende perspectieven uiteen. Leidinggevenden van instellingen die zich oriënteren op de inzet van ervaringsdeskundigen krijgen met dit verslag een goed beeld van de meerwaarde en knelpunten. En dat is relevant, want erva-

ringsdeskundigheid heeft de toekomst in de GGZ.

421

TOM VAN WEL, MARGA FIGLARZ & FRED MARQUENIE

beleidspsycholoog, ervaringsdeskundig begeleider en algemeen manager, Altrecht ABC - voor jongeren met een psychotische kwetsbaarheid, Utrecht